

TARİKAT PİRLERİ ve TARİKATLERİ: MEVLEVİLİK VEYA MEVLEVİYYE (5)

(...dünden devam)

Sonra bana dedi ki:

Ona git, kendisi şimdi kütüphanesinde oturuyor. Kitaplarının üstünde, Hüseyin ibn Mansur'un şiirlerini içeren, kırmızı ciltli, küçük bir kitap var. Ona hiçbir şey söylemeden o kitabı al, bana getir. Tam öğle vakti idi. Vardım, gerçekten Şeyh, kütüphanesinde, sözü edilen kitap da Ebû Alî'nin dediği yerde duruyor idi. Yanına oturdum Şeyh, söze başladı:

Bazı insanlar, bilginlerden birini, semâ'da hareket ettiğinden dolayı kınıyordu. Çünkü o bilginin bir gün evinde yalnız başına, vecde gelip döndüğü görülmüştü. Kendisine neden böyle döndüğü sorulan bilgin, şöyle yanıt verdi: 'Bana güç gelen bir sorun vardı. Birden onun anlamı bana açıldı. Sevincimden, kendime hâkim olamayarak kalktım, dönüyorum (raks ediyorum)' dedi. Ona, 'Onların hâli böyle olur' dendi.

Üstât Ebû Alî'nin bana buyurduğunu, onun söylediklerinin, Şeyh Ebû Abdu'r-Rahmân'ın ağzından çıkmış olduğunu görünce ne yapacağımı şaşırdım. Kendi kendime, doğruyu söylemekten başka çare yok, dedim:

— Üstat Ebû Alî, bu cildi bana niteledi ve Şeyhten izin almadan bunu alıp kendisine götürmemi söyledi. Şimdi ben senden korkuyorum, ona muhalefet etmem de mümkün değildir. Bana ne buyurursun? dedim.

Şeyh, Hüseyin ibn Mansûr'un, bazı sözlerini içeren başka bir cilt çıkardı. O ciltte Şeyhin "a - ayhûr fî Nak 'd-Duhûr" adını verdiği başka bir yapıtı vardı.

— Bunu ona götür ve ona: 'O cildi benim okuduğumu ve ondan yapıtlarıma bazı beyitler

aktardığımı' söyle' dedi. Oradan çıktım.” (Kuşeyrî, Risâle: 2/486-487, tahkik: Abdu'l-Halîm Mahmûd, Mısır)

B) Tarîkati: Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin düşünceleri üzerine, oğlu Sultan Veled (Çelebî) tarafından kurulan Mevlevîlik, başlangıçta Konya ve dolaylarında, daha sonra İstanbul'da ve Anadolu'da yayıldı.

¶ alvetîlikte olduğu gibi Mevlevîlikte de çile (¶ alvet) çok önemlidir. Tarikata giren derviş, toplam süresi 1001 gün olan çileye başlar. Bunun kısa süresini, kapalı bir hücrede tek başına geçirir. Daha sonra tekkede çeşitli hizmetleri yapar. Şeyh isterse çile süresini kısaltabilir.

Mevlevîliğe özgü âyin, semâ adını taşır. Mevlevî dergâhının, semâ âne denilen özel salonunda semâ âyinine, mutrib denilen müzikçilerle (neyzenler, kudüm-zenler, halilezen ve âyîn anlar) semâzenler (tennûre denilen özel giysiler içinde dönen dervişler) katılır.

Özellikle aydınlar ve devlet adamları (bunlara III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid de dâhildi) arasında yayılan Mevlevîliğin merkez tekkesi Kon-ya'dadır. Bu dergâhın şeyhi, her zaman Mevlânâ'nın soyundan biri (Çelebî) olmuştur.

Mevlevî dergâhları, XVIII. yy'dan itibaren, yalnız tasavvuf ve müzik için değil, edebiyat ve öbür sanatlar için de bir akademi niteliği taşımıştır. Mevlevîler arasından başta III. Selîm, İsmâîl Dede Efendi ve Zekâî Dede olmak üzere, büyük besteciler ve Şeyh Galib gibi büyük şairler çıkmıştır.

Öteki tarikatlar gibi Mevlevîlik de 1925'te tekke ve zâviyelerin kapa-tılmasıyla birlikte resmen sona erdi. Ama Konya'da özel bir izinle oluş-tu-rulmuş bir topluluk, her yıl aralık ayında turistler için semâ âyini yapmaktadır.

(devamı yarın..)